

*Белих О. М. – к. філол. н., доцент кафедри німецької філології
СНУ імені Лесі Українки
Федчик К. Ю. – студентка 6 курсу факультету іноземної філології
СНУ імені Лесі Українки*

ПОНЯТТЯ “НОНКОНФОРМІЗМ” У СУЧАСНІЙ ПІДЛІТКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ НІМЕЧЧИНИ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ ВОЛЬФГАНГА ГЕРРНДОРФА “ЧІК”)

У представленому дослідженні висвітлено проблематику поняття нонконформізму у сучасному німецькомовному просторі, яке позначає персональне відношення або ставлення особи, її індивідуальні переконання або філософські позиції, які не відповідають/співпадають із загально визнаними нормами, діючими правилами етикету, пануючим стилем життя або культурними течіями. Проаналізовано основні наукові дослідження цієї теми у сферах літератури, психології та соціології. Досліджено причини виникнення різних форм нонконформізму у підлітковому віці як потреби самовиразитися, ствердитися у суспільстві, а також абстрагуватися від нього та його норм. Схарактеризовано бінарність поняття нонконформізму та його специфіку у проблемно-орієнтованих творах для молоді. Прослідковано міждисциплінарне вживання поняття нонконформізму та його фахову своєрідність. Досліджено поведінкові моделі, які містять у собі прояви волюнтаризму, та типологізовано відповідно до їх специфіки на різних рівнях. Виділено особливості поняття нонконформізму у його співставленні з концептом “*Aussteiger*”. Класифіковано психологічні, соціальні та мовні типи особистості.

Проаналізовано культурологічну специфіку нонконформізму у тлумаченні поняття мовної особистості. Проаналізовано роман Вольфганга Геррндорфа “Чік” та на його прикладі прослідковано специфіку бінарної сполуки “підліток-суспільство”.

Проведено аналіз поведінки головних героїв твору та класифіковано відповідно до норм конформності та нонконформності у суспільстві. Виділено та охарактеризовано основні типи підліткового нонконформізму, серед яких основними є: *der / die Außerstehende, der Aussteiger, der Dissident, der Eigenbrötler, der Einsiedliger, der Einzelgänger, der Eremit, der Exentriker, der Freak, der Gammler, der Individualist, der Nonkonfrontist, der / die Obdachlose, der Outsider, der Sonderling*.

Ключові слова: нонконформізм, підліткова література, Вольфганг Геррндорф, “Чік”, *Aussteiger*, тип особистості.

Вступ. Підліткова література – це органічна частина всієї художньої літератури: спільність історичного розвитку, творчого методу та ідейної спрямованості, жанрів, основної тематики, художніх засобів літератури для

дорослих і дітей. Книги покликані розширити уявлення про світ, познайомити з природою і речами, які постійно оточують підлітка. Тема підліткового нонконформізму стала провідною у сучасній літературі, адже художні твори є рефлексією реального життя.

Постановка проблеми. Поняття “нонконформізм” (нім. Nonkonformismus або Nonkonformität) позначає персональне відношення або ставлення особи, її індивідуальні переконання або філософські позиції, які не відповідають/співпадають із загальновизнаними нормами, діючими правилами етикету, пануючим стилем життя або культурними течіями [5]. Поняття нонконформізму багаторівневе, воно відтворює у собі суперечливу і тяжку для розуміння суспільством поведінку особистості, яку нелегко класифікувати за загальними дихотоміями.

Актуальність дослідження оптимізується у виявленні специфіки поняття “нонконформізм” у сучасному німецькомовному просторі, що ґрунтується на аналізі феномену цього явища та його виражені у молодіжній літературі сьогоденної Німеччини, зокрема у романі “Чік” Вольфганга Геррндорфа.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Нонконформізм є відносно новою темою досліджень у різних наукових галузях. Феномен цього поняття здебільшого розглядається у царині соціології, психології, літературознавства та політології. Основними дослідниками нонконформізму є такі німецькі вчені як соціолог Гайнц Буде, літературознавці Карл Гайнс Борер і Петер Бюргер та медіазнавець Норберт Больц. Серед українських вчених проблему нонконформних типів поведінки аналізували такі науковці як Іван Єрмаков, Лідія Сохань, Микола Рижков, Євген Павлютенков, Василь Крижко, Тетяна Титаренко та інші.

Гайнц Буде у своїй статті “Суспільна роль нонконформізму” так трактує термін: “Нонконформісти з недовірою реагують на те, у що вірять інші, та висміюють максими поведінки, які за загальними уявленнями послуговують основою суспільного ладу. Вони не сприймають серйозних суджень і по-іншому обертаються на соціальній арені. У нонконформістів когнітивні аспекти

не відділяються від нормативних, оскільки це служить екзистенційним жестом, який є протестом проти прописаних норм” [4].

Карл Гайнц Борер, у свою чергу, чітко розмежовує нонконформізм від звичайної відстороненості особистості (аутсайдерства). “Нонконформісти – це переважно аутсайдери, але не кожен аутсайдер є нонконформістом. Ця різниця ґрунтується на тому, що аутсайдер стає нонконформістом лише тоді, коли він може обґрунтувати своє відсторонення, своє бунтарство від конформної думки. При цьому це повинно бути не лише вираження його психолого-когнітивної відмінності, а також і аргумент, який має вплив на його слухачів. Таким чином він імплікує девіантну пропозиція як можливий конформізм у майбутньому” [2].

Метою дослідження є характеристика поняття “нонконформізму” як провідної теми сучасної літератури для підлітків на прикладі роману Вольфганга Геррндорфа “Чік”.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1) визначити специфіку поняття “нонконформізм” та розкрити його функціональне призначення;

2) окреслити своєрідність поняття “мовна особистість” та її типізацію у психологічному, соціологічному та культурологічному аспектах.

3) сформулювати дефініцію поняття “юнацький нонконформізм” та визначити його типологію;

4) дослідити основні проблеми молоді, описані в романі Вольфганга Геррндорфа “Чік”).

Методи та методика дослідження. Виконання мети і завдань дослідження передбачає використання таких методів: *описовий метод* забезпечив визначення специфіки поняття “нонконформізм” опис й типізацію “мовної особистості”, а також інтерпретацію основних причин, які призводять до нонконформної поведінки підлітків; *контекстуальний аналіз* дав змогу сформулювати гіпотезу дослідження про багаторівневість поняття “нонконформізм”; *індуктивний метод* слугував для систематизації матеріалу

дослідження; *дедуктивний метод* сприяв забезпеченню узагальненого матеріалу, зіставлення.

Основні етапи дослідження поняття “*нонконформізм*” у сучасній підлітковій літературі Німеччини (на прикладі твору Вольфганга Геррндорфа “*Чік*”) охоплюють:

1. Огляд та аналіз наукових досліджень, що стосуються вивчення поняття “*нонконформізм*”.

2. Ознайомлення з фактичним матеріалом, фіксація прикладів “*відчуженості*” героїв досліджуваного роману.

3. Опрацювання фактичного матеріалу та формулювання концепції дослідження поняття “*нонконформізм*”.

Під час дослідження було використано такі методи: порівняльний, метод аналізу, метод синтезу, методи дедукції та індукції.

Результати та дискусії. Німецькі романи для підлітків відрізняються від романів для дорослих наявністю у них наратора чи протагоніста, який зі свого погляду передає турботи цієї групи читачів. Тут важливою темою стає сприйняття підлітком суспільства чи навпаки. З моменту, коли відбувається протест проти існуючого ладу та постає проблема співжиття, можна говорити про *нонконформізм*. У взаємодії людини всередині суспільства визначені правила поведінки формують певні рамки, які забезпечують самостабілізацію поведінки і поділяють її на певні категорії. Ці категорії варіюються від правильних до хибних, від конформних до девіантних.

Якщо хтось не дотримується правил, які були визначені більшістю, він виступає у ролі аутсайдера. Ця поведінка, яка не відповідає загальній нормі, може бути результатом взаємодії індивідумів всередині суспільства. Але як формується девіантна поведінка і хто саме визначає її норми? Що саме робить *нонконформіста* *нонконформістом*?

Уже у підлітковому періоді питання позиціонування у суспільстві є важливим моментом у процесі розвитку. Так, існують молодіжні *Peer-Groups* (нім. *Gleichrangige*), тобто підліткові групи однолітків зі спільними інтересами, віком, походженням або соціальним статусом. У них часто встановлюють

спеціальні норми, такі як зовнішній вигляд чи правила поведінки. При цьому у таких групах, а також у середині соціальних структур формуються свої уявлення про життєві цінності, тому поведінка однієї і тієї ж особи у різних групах буде оцінена по-різному.

Існує безліч причин, чому підлітки можуть вдаватися до нонконформної поведінки у суспільстві. Серед основних варто виділити: 1) психологічні; 2) біологічні (генетичні, психофізичні та фізіологічні); 3) соціально-педагогічні [10].

Починаючи з 1970-х років, коли проблемно-орієнтована література для дітей та молоді набирає обертів, тема нонконформізму стає все більш популярною серед письменників. При цьому феномен аутсайдерства та відсторонення у літературі є далеко не новими. Це явище часто зображували ще в античних міфах та легендах часів Древньої Греції. Яскравим прикладом виступають твори про Прометея чи Геракла.

Явище нонконформізму розглядається в літературі у подвійній площині. Так, наприклад, у відомому творі шведської письменниці Астрід Лінгрет “Пеппі Довгапанчоха” головна героїня, яка була нонконформістом, викликає позитивне ставлення. Головні персонажі є зразками для наслідування і розглядаються як особливі, оскільки юні читачі хочуть ідентифікувати себе з ним та стати їхнім другом. Ці позитивні герої-нонконформісти, кидаючи виклик через творчість, заохочують підлітків переосмислити власну поведінку та ставлення до оточуючих. Однак в літературі існує тенденція до негативного зображення персонажів-нонконформістів. При цьому ці фігури без їхньої власної волі стають аутсайдерами у творі, оскільки саме соціум, до якого вони належать, не бажає сприймати їх у своїх колах.

Феномен юнацького нонконформізму та труднощі його позиціонування у суспільних структурах став частою темою романів молодіжних авторів. У фокусі нашого дослідження знаходиться твір “Чік” німецького письменника Вольфганга Геррндорфа як один із найяскравіших прикладів жанру підліткового роману, який увібрав в собі багату типологію волонтаристської поведінки молоді.

Будь-які дії людини спричинені або власним бажанням, або є реакцією на подразники навколишнього середовища. Так чи інакше, кожен окремий індивід є частиною суспільства, але те, як саме він кооперує та співіснує з іншими, визначає його тип конформності або нонконформності. У нашому дослідженні аналізуємо мову та поведінку персонажів роману Вольфганга Генфорта “Чік” і на їхніх прикладах визначаємо типологію нонконформізму.

У цьому процесі ми маємо перш за все звернути увагу на поняття мовної особистості, яка на свій манер концептуалізує та категоризує людський досвід, стає об’єктом дослідження сучасної лінгвістики через свою поліпарадигмальність та антропоцентричну орієнтованість. Типізація мовної особистості здійснюється у різних аспектах: психологічному, соціологічному, лінгвістичному, культурологічному та ін., що сприяє лінгвокультурному опису мовної особистості [3].

Найвідомішою емпіричною класифікацією **психологічних типів особистості** є систематика, запропонована К.-Г. Юнгом. В основі типології лежить екстраверсія як зверненість до об’єктів навколишнього чи внутрішнього світу та інтроверсія як рефлексія, перешкода контакту з об’єктами, сумнів і недовіра до об’єктів [8].

Інтроверти зосереджені на своєму суб’єктивному стані, вони формують уявлення про світ за власними враженнями і висновками, задумливі, стримані, схильні до самоспоглядання, наділені розвиненою інтуїцією. Екстраверти, навпаки, зорієнтовані назовні, об’єктивні, спостережливі, черпають життєві сили у діяльності. Г. Юнг пов’язує екстраверсію й інтроверсію з двома способами пристосування до об’єктивного світу, що склалися еволюційно: “Перший шлях – це підвищена плідність за відносно малої обороноздатності і недовговічності окремого індивіда; другий шлях – це озброєння індивіда різноманітними засобами самозбереження за відносно малої плідності”. Він називав ці типи родючим і ненажерливим. Обидва стилі існування ефективні, але один досягає успіху завдяки встановленню безлічі відносин, а інший – за допомогою їх монополізації [8].

Із цієї класифікації ми можемо зробити висновок, що головні герої твору “Чік” належать до першого типу, оскільки вони абстагуються від суспільства та стримують усі емоції всередині себе. Звідси можемо ствержувати, що нонконформній поведінці підлітків відповідає її психологічний тип “інтроверт”.

Другим важливим аспектом, який визначає мовну особистість, є соціальний.

Соціальний тип особистості – певний фіксований набір соціальних властивостей людини, що виявляється у її свідомості та поведінці [12].

В західній соціології існують аналогічні концепції, наприклад, Д. Рісмен запропонував концепцію соціального характеру. Соціальний характер – ядро структури характеру, що є притаманним для більшості членів певної культури, а індивідуальний характер – це те, чим люди, що належать до однієї і тієї ж самої культури, відрізняються один від одного [11]. Автор вважає, що соціальний характер дозволяє індивіду виконувати ті вимоги, які ставить перед ним суспільство [12]. При цьому він виділяє наступні типи соціального характеру: 1) “традиційно-орієнтований”. Особистість, що належить до даного типу, є консервативною, конформною по відношенню до традицій, звичаїв, зразків поведінки, а також до касти, клану, стану; 2) “внутрішньо-орієнтований”. Цей тип характерний для періоду розвитку індустріального суспільства. Такій особистості притаманна соціальна атомізація, що обумовлена ослабленням сили традицій, внутрішньогрупової інтеграції, контролю з боку первинних груп, а також відсутністю засобів масової інформації. Поведінка людини визначається інтерналізованими, засвоєними у дитинстві принципами, особистість стає цілеспрямованою, підприємницькою, більш відкритою до змін, хоча роль традиційних цінностей та норм ще досить значна; 3) “зовнішньо-орієнтований” тип характерний для суспільства споживання. Поведінка особистості цього типу визначається не традиціями, а системою зв’язків, бюрократією, модою тощо. Людина даного типу стає космополітом (для неї не існує етнічних або расових відмінностей) і споживає великий обсяг інформації, в неї відсутнє сильне “Я”. Така особистість знеособлена, стандартизована, є об’єктом маніпуляції, жертвою відчуження,

почуває себе дезорієнтованою, інколи апатичною чи цинічною. До позитивних рис такої особистості Д. Рісмен відносить бажання любити інших та бути любимим, відчуття гострого дефіциту теплих міжособистісних стосунків [11].

У сучасній українській соціології широко використовується типологія, запропонована вченим-соціологом Є. Головахою: 1) особистість, розчинена у масі (соціальні конформісти); 2) особистість, відчужена від суспільства (такий тип переважає у періоди застою); 3) перехідний тип (для нього характерна недовіра до влади, потяг до релігії та містифікації, орієнтація на взаємовиключні цінності) [6, с.108].

Проаналізувавши вищенаведені класифікації, ми визначили, що для персонажів роману “Чік” відповідними соціальними типами особистості є внутрішньо-орієнтовані та відчужені від суспільства.

Мовна особистість – індивід, який володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення і сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності [1].

З огляду на особистісні риси індивідів С. Сухих виокремлює гармонійний, конфліктний та імпульсивний типи особистостей.

Гармонійний тип характеризується пластично-динамічною установкою, плановою поведінкою, втіленою в домінування чітких стратегій, когерентністю (зв’язністю, логічністю розвитку) теми, що розвивається; домінуванням маркерів упевненості; позитивним ставленням до загальної теми спілкування; дотриманням соціальних схем і норм; відсутністю вираженої боротьби за роль комунікативного лідера; здатністю змінювати установку під впливом аргументації; підтриманням усіх принципів кооперації.

Конфліктний тип. Йому властива грубо-статична установка, імпульсивність, бажання лідерства у спілкуванні, егоцентричність мовлення, порушення когерентності теми розмови; відхід від соціальних норм і схем; домінування модальних маркерів зі значенням непевності, наявність іронії, сарказму, конфліктне зіткнення інтенцій.

Імпульсивний тип. Це “раб” ситуації спілкування. Характеризується бажанням отримати лідерство у спілкуванні, порушенням соціальних норм і схем, швидкою зміною точок зору на одне і те ж саме явище; схильністю до негативної оцінки соціальних чинників, швидкої зміни тем спілкування. Партнери спілкування можуть легко впливати на нього [1].

Представлена класифікація мовних типів привернула нашу увагу, адже, якщо її співставити з психологічними та соціальними типами особистості, то відразу стає зрозуміло, що до вищезгаданих нонконформних типів підходить відразу два мовних типи: конфліктний та імпульсивний.

В культурологічному аспекті мовною особистістю є лінгвокультурний типаж – загальне уявлення про людину на основі релевантних об’єктивних соціально значущих етно- і соціоспецифічних характеристик поведінки таких людей, тобто типажі – це впізнавані образи представників певної культури, сукупність яких і складає культуру того чи іншого суспільства [9, с. 8].

Сучасні лінгвістичні дослідження розглядають лінгвокультурні типажі з позицій лінгвокультурології, лінгвоконцептології та лінгвоперсонології. Лінгвокультурний типаж – це абстрактне ментальне утворення, яке у дослідницькому аспекті є різновидом концепту. У терміні “лінгвокультурний типаж” закладена культурно-діагностична значущість типізованої особистості для розуміння відповідної культури та вивчення цієї особистості з позицій лінгвістики [9, с. 22]. Основою для виділення лінгвокультурних типажів слугують ознаки соціального класу, способу життя, місцевості, подій, що асоціюються з типажем. Особливість будь-якого лінгвокультурного типажу полягає у неоднорідності соціальної групи, яка є об’єктом соціолінгвістичного та лінгвокультурологічного аналізу, у амбівалентному ставленні до них у суспільстві, у розумінні змінності як базових, так і супроводжуючих характеристик цього типажу при збереженні його самототожності [3].

У німецькій мові існує безліч дефініцій, що позначають той чи інший вид бунту особистості. Сюди належать: *der/die Außerstehende, der Aussteiger, der Dissident, der Eigenbrötler, der Einsiedliger, der Einzelgänger, der Eremit, der*

Exentriker, der Freak, der Gammler, der Individualist, der Nonkonfrontist, der/die Obdachlose, der Outsider, der Sonderling і т.д.

Багата типологія нонконформізму яскраво представлена у романі Вольфганга Геррндорфа “Чік”. Головними героями твору стали два учні-аутсайтери із Берліна. Майк Клінгенберг та Андрій Чихачов – два нонконформісти, які не випадають із загальної маси, але в той же час не вписуються у неї. Вони залишаються “в стороні” всіх яскравих шкільних подій, будь це урок фізкультури, чи вечірка в честь дня народження.

Прояв нонконформізму може відбуватись як у позитивному, так і в негативному руслі. Що стосується роману Геррндорфа “Чік”, головні герої твору стали також бунтарями, які кинули виклик суспільству. Майк Клінгенберг – добре освічений хлопець із заможної сім’ї, у якого немає друзів та який переживає через можливе розлучення батьків. Він виступає наратором у творі та сам пояснює своє “відчуження” у класі.

“Mein Name ist Maik Klingenber. Maik. Nicht Maiki, nicht Klinge und der ganze andere Quatsch auch nicht, immer nur Maik. Außer in der Sechsten, da hieß ich mal kurz Psycho. Das ist auch nicht der ganz große Bringer, wenn man Psycho heißt. Aber das dauerte auch nicht lang, und dann hieß ich wieder Maik” [7, с. 21].

У випадку з Майком спостерігається ціла метаморфоза образу. Спочатку можна говорити про те, що він – *ein Außenstehender*. У тлумачному словнику DUDEN подається наступна дефініція цього поняття: *“Person, die außerhalb einer Gruppe, Gemeinschaft steht, unbeteiligt, nicht eingeweiht ist, keinen Einblick”* hat [5].

“Ich hatte nie einen Spitznamen. Außer in der Sechsten, da hieß ich mal kurz Psycho. Wenn man keinen Spitznamen hat, kann es zwei Gründe haben. Entweder man ist wahnsinnig langweilig und kriegt deshalb keinen, oder man hat keine Freunde. Es gibt aber auch noch eine dritte Möglichkeit. Es kann sein, dass man langweilig ist und keine Freunde hat. Und ich fürchte, das ist mein Problem” [7, с. 21].

Після дивакувато виконаного домашнього з описом лікування матері від алкогольної залежності, діти стороняться його та називають “Psycho”. Знову

перереформатування типу, але вже у *“Sonderling” – jemand, der sich anders als die anderen Gesellschaftsmitglieder verhält und dessen Verhalten als seltsam gilt*” [5]. Потім Майк переходить до гімназії.

“Auf dem Gymnasium habe ich dann erst mal niemanden kennengelernt. Ich bin nicht wahnsinnig gut im Kennenlernen. Und das war auch nie das große Problem für mich” [7, с. 23].

Аналізуючи висловлювання учня, можна сказати, що така поведінка відповідає типу *“Einzelgänger” – “jemand, der sich nicht an andere Menschen anschließt, der keinen Kontakt zu anderen Menschen sucht oder findet”* [5].

Ця самоізолююча поведінка тривала, поки до класу не прийшов новенький – Андрій Чихачов. “Чік” – пізній переселенець із Росії, якого через байдужу асоціальну поведінку відразу сприйняли як *“Asi”*. Цей жаргонізм є скорочення від німецького слова *“asozial”* і позначає осіб, які мають низький соціальний рівень та не здатні до життя у соціумі.

Як не дивно, хлопці пізніше потоваришували. Попри свій юний вік, вони викрали старе авто, зібрали речі та подалися у подорож до Волошини. Саме тут проявляється ще один із типів нонконформізму – *der Aussteiger*. Поняття *“Aussteiger”* не має відповідника в українській мові та має таку дефініцію: *“Menschen, die sich durch ihr Verhalten von gesellschaftlichen Normen zu befreien versuchen, in dem sie aus ihrer konkreten Lebenswelt innerlich oder äußerlich “aussteigen”*” [5].

Цей тип нонконформізму яскраво проявляється у діалозі між хлопцями, коли вони спонтанно вирішують поїхати у відпустку у пошуках неіснуючих родичів у невідомому напрямку.

“Und wenn wir einfach wegfahren”, fragte er.

“Was?”

“Urlaub machen. Wir haben doch nichts zu tun. Machen wir einfach Urlaub wie normale Leute”.

“Wovon redest du?”

“Der Lada und ab.”

“Das ist nicht ganz das, was normale Leute machen”.

“Aber könnten wir, oder?”

“Nee. Drück mal auf Start.”

“Warum denn nicht?”

“Wo willst du denn überhaupt hin?”

“Ist doch egal.”

“Wenn man wegfährt, wär irgendwie gut ,wenn man weiß, wohin.”

“Wir können meine Verwandtschaft besuchen. Ich hab einen Großvater in der Walachei” [7, с. 96-97].

Твір Вольфганга Геррфорда “Чік” – це проблемно-орієнтований молодіжний роман, який охоплює в собі найбільш поширені серед підлітків питання та хвилювання. Головні герої твору виступають збірним образом усіх тінейджерів, які стикалися з самотністю, несприйняттям, відчуженістю у цей етап життя. Проблема нонконформізму становить центральну роль у творі, адже автор розуміє, що для кожної людини, яка є частиною соціуму, дуже важливо, щоб оточення, у якому вона перебуває, не було токсичним, не відштовхувало, а було приємним для існування

Висновки. Нонконформізм – це багаторівневе поняття, яке означає незгоду з нормами суспільства. У нашому дослідженні було визначено специфіку нонконформізму, яка виражається у персональному відношенні або ставленні особи, її індивідуальних переконаннях або філософській позиції, які не відповідають/співпадають із загальновизнаними нормами, діючими правилами етикету, пануючим стилем життя або культурними течіями.

Основними причинами, які призводять до нонконформної поведінки підліткає психологічні, біологічні (генетичні, психофізичні та фізіологічні) та соціально-педагогічні

Важливим пунктом дослідження нонконформної поведінки є питання мовної особистості. Його типізація здійснюється у таких аспектах: психологічному, соціологічному, лінгвістичному, культурологічному.

Волюнтаристська поведінка молоді зображується у підліткових романах у її різноманітних проявах, що і зумовило утворення багатої типології нонконформізму. Основними типами нонконформізму є: *der/die Außerstehende*,

der Aussteiger, der Dissident, der Eigenbrötler, der Einsiedliger, der Einzelgänger, der Eremit, der Exentriker, der Freak, der Gammler, der Individualist, der Nonkonfrontist, der/die Obdachlose, der Outsider, der Sonderling.

Тема бунтарства стала однією із провідних у творах сучасних німецьких письменників, які пишуть для підлітків. Твір “Чік” Вольфганга Геррндорфа є класичним прикладом проблемно-орієнтованого роману, який піднімає найактуальніші проблеми підлітків. Важливе місце у творі посідає концепт “*Aussteiger*”.

Дослідження феномену підліткового нонконформізму у літературі та його типології становить перспективу подальших наукових пошуків.

References

1. **Batsevych**, Fedir. 2004. “*Osnovy komunikatyvnoi lingvistyky*.” Kyiv: Akademia.
2. Bohrer, Karl Heinz. 2011. “*Eigensinn des Nonkonformisten*”. Merkur.. Last modified in September. https://volltext.merkur-zeitschrift.de/journal/mr_2011_09
3. **Bondarchuk**, Olena. 2013. “*Lingvokulturna Typologia “Aussteiger” u nimetskomovnomu Dyskursi*.” Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka № 9.
4. Bude, Heinz. 2011. “*Die gesellschaftliche Rolle des Nonkonformismus*.” Merkur.. Last modified in September. https://volltext.merkur-zeitschrift.de/article/mr_2011_09_0980-0984_0980_01
5. Duden. Last modified in September. <https://www.duden.de/>.
6. **Golovakha**, Evgenii; Panina, Natalia. 1989. “*Psihologia chelovecheskogo vsaimoponimania*.” Kyiv: Politizdat.
7. **Herrndorf**, Wolfgang. 2010. “*Tschick*.” Berlin: Berlin Verlag GmbH.
8. Jung, Gustav. 1921. “*Psychological types*”. Zürich: Rascher Verlag. Last modified in September. <https://www.litmir.me/br/?b=110043>
9. **Karasyk**, Volodymyr. 2005. “*Linguokulturnyi tipazh: k opredeleniu poniatia*.” Wolgograd: Paradigma.
10. Palii, Anatolii. 2010. “*Dyferentsijna psihologia*.” Kyiv: Akademvydav. Last modified in October. https://pidruchniki.com/12120124/psihologiya/klasifikatsiya_psihologichnih_tipiv_yungom
11. Riesman, David. 1968. “*The Lonely Crowd*”. Yale: Yale University. Last modified in November. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1nq0s8>
12. Sozialni typy osobystosti. Last modified in October. <https://studfiles.net/preview/5287840/>.

Белых О. Н., Федчик К. Ю. Понятие “нонконформизм” в современной подростковой литературе Германии (на примере произведения Вольфганга Геррндорфа “Чик”).

В представленном исследовании освещено проблематику понятия нонконформизма в современном немецкоязычном пространстве, которое обозначает персональное отношение или отношение человека, его индивидуальные убеждения или философские позиции, которые не соответствуют/совпадают с общепризнанными нормами, действующими правилами этикета, господствующим стилем жизни или культурными течениями. Проанализированы основные научные исследования этой темы в сферах литературы, психологии и социологии. Исследованы причины возникновения различных форм нонконформизма в подростковом возрасте как потребности выразиться, утвердиться в обществе, а также абстрагироваться от него и норм. Охарактеризовано бинарность понятия нонконформизма и его специфику в проблемно-ориентированных произведениях для молодежи. Прослежено междисциплинарное употребление понятия нонконформизма и его профессиональное своеобразие. Исследованы поведенческие модели, которые включают в себя проявления волюнтаризма, и типологизированных в соответствии с их спецификой на разных уровнях. Выделены особенности понятия нонконформизма в его сопоставлении с концептом “*Aussteiger*”. Классифицированы психологические, социальные и языковые типы личности.

Проанализировано культурологическую специфику нонконформизма в толковании понятия языковой личности. Проанализирован роман Вольфганга Геррндорфа “Чик” и на его примере прослежено специфику бинарного соединения “подросток-общество”.

Проведен анализ поведения главных героев произведения и классификацию в соответствии с нормами конформности и нонконформности в обществе. Выделены и охарактеризованы основные типы подросткового нонконформизма, среди которых основными являются: *der / die Außerstehende, der Aussteiger, der Dissident, der Eigenbrötler, der Einsiedler, der Einzelgänger, der Eremit, der Exentriker, der Freak, der Gammler, der Individualist, der Nonkonfrontist, der / die Obdachlose, der Outsider, der Sonderling*.

Ключевые слова: нонконформизм, подростковая литература, Вольфганг Геррндорф, “Чик”, *Aussteiger*, тип личности.

Bielykh O. M., Fedchyk K.Y. The concept “nonconformism” in the modern young literature of Germany (in terms of the Wolfgang Herrndorf’s novel “Chick”).

This article highlights the problem of the concept of nonconformism in contemporary German-speaking space, which denotes the personal attitude, his or her individual beliefs or philosophical positions that do not correspond to/conform to the generally accepted norms, current rules of etiquette, dominant rules of etiquette, or the prevailing rules of etiquette. Scientific researches of this topic in the fields of literature, psychology and sociology are analyzed. The reasons for the emergence of different forms of nonconformism in adolescence as a need to express themselves, to assert themselves in society, as well as to abstract from it and its norms, are

investigated. The binary nature of the concept of nonconformism and its specificity in problem-oriented works for young people is characterized. The interdisciplinary application of the notion of nonconformism and its professional identity were traced. Behavioral models that contain manifestations of voluntarism are investigated and typified according to their specificity at different levels. The features of the concept of non-conformism in its comparison with the concept of “*Aussteiger*” are highlighted. Psychological, social and linguistic types of personality are classified.

The cultural specificity of nonconformism in the interpretation of the concept of linguistic personality is analyzed. Wolfgang Herrndorf's novel “Chick” is analyzed and the specificity of the teenage-society binary compound is described.

The behavior of the main characters of the work is analyzed and classified according to the norms of conformality and nonconformity in society. The main types of adolescent non-conformism are distinguished and characterized, among them the main types are: *der/die Außerstehende, der Aussteiger, der Dissident, der Eigenbrötler, der Einsiedliger, der Einzelgänger, der Eremit, der Exentriker, der Freak, individual Non Gammoner, der Gammler, der/die Obdachlose, der Outsider, der Sonderling.*

Keywords: nonconformism, young adult literature, Wolfgang Herrndorf, “Chick”, Aussteiger, personality type.